

TILLSYNSPLAN FÖR MILJÖHÄLSOVÅRDEN 2015-2019

Uppdatering för år 2019

Oivainspektioner

Badstränder

Inspektioner

Dricksvatten

Bassänger

Livsmedel

Tobaksförsäljning och rökningsförbud

Livsmedelslokaler

....med mera omfattas av miljöhälsovården

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	1
2. Mål FÖR TILLSYVEN ÖVER MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDET	1
3. RESURSER	2
3.1 Personresurser	2
3.2 Ekonomiska resurser	3
4. ARBETSTIDSBEHOVET	3
5. TYNGDPUNKTSOMRÅDEN	5
5.1 Tyngdpunktsområden åren 2015-2019.....	6
6. FORTBILDNING AV PERSONALEN	7
7. AVGIFTER FÖR TILLSYN	8
8. KVALITETSSYSTEM	8
9. LABORATORIEANALYSER	9
10. KOMMUNIKATION OCH KUNDBETJÄNING	9
11. BEREDSKAP INFÖR EXCEPTIONELLA SITUATIONER	10
11.1 Utredning av vattenburna- och matförgiftningsepidemier.....	11
12. UTVÄRDERING AV TILLSYNSPLANEN.....	12
13. GODKÄNNANDE AV TILLSYNSPLANEN OCH DESS UTVÄRDERING.....	13

Bilagor:

Bilaga 1	Plan för livsmedelstillsyn 2015-2019, uppdatering 2019
Bilaga 2	Plan för hälsoskyddstillsyn 2015-2019, uppdatering 2019
Bilaga 3	Plan för tobakstillsyn 2015-2019, uppdatering 2019

1. INLEDNING

Krav på att utarbeta en tillsynsplan ingår i följande lagar:

- Livsmedelslagen (23/2006)
- Hälsoskyddslagen (763/1994)
- Tobakslagen (549/2016)
- Veterinärvårdslagen (765/2009)

Innehållet i denna tillsynsplan följer de gemensamma riksomfattande programmen för tillsynen över miljö- och hälsoskyddet för åren 2015 – 2019, uppdatering för år 2019. Samarbetsrådets egna tillsynsplaner uppdateras årligen. I denna plan ingår, som separata bilagor, de sektorvisa planerna för livsmedels-, hälsoskydds- och tobakstillsyn. En separat tillsynsplan uppgörs för djurens hälsa och välfärd samt för veterinärtjänster som kommunerna anordnar.

Kommunen ska upprätta en plan för regelbunden tillsyn över miljö- och hälsoskyddet inom sitt verksamhetsområde. Lokala särdrag påverkar tillsynen på kommunnivå via riskbedömningen.

Kommunen kan upprätta planen för ett eller flera år. Kommunens tillsynsplan ska ses över och behandlas i ett kommunalt kollegialt organ vid behov, men minst vart tredje år. För att de förtroendevalda ska få information om tillsynens uppgifter, projekt och resurser tas reviderade och uppdaterade tillsynsplaner årligen till övervakningssektionen inom Social- och hälsovårdsverket i Jakobstad för godkännande. Uppdateringar och tilläggsuppgifter behandlas på personalmöten och chefen för miljöhälsovård ansvarar för att uppdateringarna görs i planerna.

Information om att tillsynsplanerna för år 2019 uppdateras har funnits på Social- och hälsovårdsverkets hemsida. Inga kommentarer inkom.

När det gäller de centralmyndigheter som styr vår verksamhet sker en förändring när det nybildade Livsmedelsverket påbörjar sin verksamhet 1.1.2019. Det tidigare Evira (Livsmedelssäkerhetsverket), Mavi (Landsbygdsverket) och Mitpa (en del av lantmäteriverkets central för ICT-tjänster) går samman till en enhet som kallas Livsmedelsverket. I planen för år 2019 används ännu Evira när det gäller instruktioner och direktiv som givits under tidigare år.

2. MÅL FÖR TILLSYNYN ÖVER MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDET

Miljöhälsovården är ett eget resultatområde inom Social- och hälsovårdsverket i Jakobstad. Samarbetsområdet omfattar förutom staden Jakobstad, som fungerar som värdkommun, även Pedersöre, Larsmo och Nykarleby. Målet med miljöhälsovårdens arbete är att främja och övervaka livsmiljöns och individens hälsa och säkerhet samt djurens hälsa och välbefinnande och informera invånarna om hur man kan skydda sig mot olägenheter. För att säkerställa en högklassig tillsyn över miljö- och hälsoskyddet krävs att tillsynen är planmässig, att tillsynen

tilldelas tillräckliga resurser och att tillsynen är rätt inriktad och effektiv samt att olika företagare behandlas på ett jämlikt och rättvist sätt.

Tillsynen ska säkerställa att lagarna om miljö- och hälsoskydd iakttas genom rådgivning, vägledning och utbildning för verksamhetsutövare och konsumenter, genom inspektioner och provtagningar, genom utlåtanden och beredskap för exceptionella situationer. Tillsynsmyndigheten ska också följa upp att företagen avhjälp missförhållanden. Vid behov använder tillsynsmyndigheten administrativa tvångsmedel för att avhjälpa missförhållandena.

Genom en välfungerande miljöhälsovård kan epidemier undvikas/minimeras samt användandet av hälsovårdens tjänster minskas. Även många kroniska sjukdomar kan förhindras ifall man åtgärdar problem i tid, t.ex. problem med inomhusluften.

Tillsynsplanen är ett verktyg inom den förebyggande övervakningen. I tillsynsplanen definieras de planerade inspektioner och provtagningar som skall utföras under året. I tillsynsplanen framkommer tillsynsbehovet enligt det riksomfattande tillsynsprogrammet, där bl.a. inspektionsfrekvenser och tidsåtgång för olika typer av objekt anges. För varje delområde inom den förebyggande tillsynen, för livsmedel, hälsoskydd och tobak, finns även skilda målsättningar och tyngdpunktsområden beskrivna i bilagorna 1 - 3. I tillsynsplanen finns även en uppskattning av tid som behövs för oplanerad och akut tillsyn utgående från behov under tidigare år.

3. RESURSER

3.1 Personresurser

Inom miljöhälsovården finns 13,5 tjänster/befattningar uppdelade på två kostnadsställen, veterinärvård och hälsoinspektion. I tabell 1 finns de årsverken som finns med i budgeten för år 2019, angivna per kostnadsställe.

Hälsoinspektionen (årsverken):	Veterinärvården (årsverken):
Chef för miljöhälsovården (0,85)	Chef för miljöhälsovården (0,15)
Byråsekreterare (0,85)	Byråsekreterare (0,15)
Hälsoinspektör (6)	Hygienikerveterinär (1)
Provtagare (0,5)	Tillsynsveterinär (1)
	Praktiserande veterinär (3)

Tabell 1. Tjänster/befattningar 1.1.2019

Speciellt under andra halvan av år 2018 har personalsituationen varit en utmaning och i slutet av året finns 1,3 hälsoinspektörer mindre än planerat och ingen tillsynsveterinär. I början av år 2019 kommer fem av de sex hälsoinspektörstjänsterna att vara besatta, tre till 100 % och två tjänster med ca 85 % p.g.a. personliga önskemål om deltidsarbete. En tjänst är, åtminstone i början av året, obesatt. Målet är att via vikarier få alla tillgängliga hälsoinspektörstjänster besatta under år 2019. Vid hälsoinspektionen finns sedan 1.9.2015 en befattning som provtagare, vilket möjliggör att hälsoinspektörernas arbetstid kan användas mer effektivt för direkta tillsynsuppgifter. Det är inte lätt att få vikarier som har erfarenhet av övervakningsarbete.

Även en del av hygienikerveterinärens tjänst kommer under år 2019 att vara obesatta. Den lediga tjänsten som tillsynsveterinär hoppas vi få besatt men det är även i övriga delar av landet för tillfället svårt att besätta just tillsynsveterinärstjänster. Personalsituationen inom veterinärvården är inte tillfredsställande och blir en utmaning år 2019.

3.2 Ekonomiska resurser

Enligt den godkända budgeten för år 2019 uppgår miljöhälsovårdens verksamhetskostnader totalt till 1 054.761 € (hälsoinspektionen 526.528 € och veterinärvården 528.233 €) varav personalkostnadernas andel är 795.821 € (75,5 % av den totala budgeten). För 2019 har hälsoinspektionens avgiftsintäkter budgeterats till 75.000 €.

4. ARBETSTIDSBEHOVET

I tabell 2 finns antal objekt och planerade dagsverken för år 2019, utgående från de objekt som finns registrerade i november 2018. I kolumnen "planerade dagsverken 2019" finns behovet av dagsverken uträknat. Dagsverkerna för den planliga tillsynen är behovet enligt centralmyndigheternas rekommendationer och en egen riskbedömning. Övriga dagsverken är en uppskattning baserad på behovet under tidigare år.

Tillsynsområde	Antal objekt	Planerade dagsverken 2019
Livsmedelstillsyn		237 enligt:
– planenlig tillsyn	888	162
– provtagningar		5
– oplanerad tillsyn		70
Hälsoskyddstillsyn		343 enligt:
– planenlig tillsyn	364	98
– provtagningar		95
– oplanerad tillsyn		150
Tobakstillsyn		7 enligt:
– planenlig tillsyn	55	5
– provtagningar		0
– oplanerad tillsyn		2
Interna palavrar		40
Körtid		55
TOTALT	1307	682

Tabell 2. Antal objekt och resursbehov enligt tillsynsområde

Dagsverken har uträknats för planenlig tillsyn, provtagningar och oplanerad tillsyn för våra tre tillsynsområden samt för interna palavrar och körtider. I dagsverken för planenlig tillsyn ingår det som planerats för 2019 enligt riskbedömning och finns preciserat i de sektorvisa bilagorna. Även dagsverken för provtagningar är till största delen de planerade provtagningar som finns i nämnda bilagor, men där ingår även en uppskattning av eventuell oplanerad provtagning.

I dagsverken för den oplanerade tillsynen ingår t.ex. oförutsedda inspektioner, utredningar av epidemier och klagomål, tvångsåtgärder, utlåtanden och beslut/handläggningar. Tidsbehovet har uppskattats utgående från det förverkligade under tidigare år. I dataprogrammet bokförs körtiden separat från tiden för tillsynen och därför kan en uppskattning av den körtid som behövs inom vårt område uppskattas.

De 682 dagsverken som finns med i tabell 2 är de dagsverken som skulle krävas för en tillsyn enligt centralmyndigheternas rekommendationer och egen riskbedömning. Alla dagsverken i tabell 2 är sådana som bokförs i dataprogrammet. År 2018 kommer ca 628 dagsverken att bokföras för tillsyn. Om de 6 hälsoinspektörstjänsterna är besatta år 2019 borde planen kunna följas på ett tillfredsställande sätt.

Hälsoinspektionen kommer, utgående från denna tillsynsplan, och med beaktande av våra resurser i början av året, att utarbeta en egen mer detaljerad arbetsplan för år 2019. Enligt vår prioritering övervakas i första hand de objekt där riskerna är störst, t.ex. tillverkning av livsmedel, hushållsvatten, objekt där utsatta grupper (barn, äldre) vistas samt objekt som inte granskats under de senaste åren. Varje hälsoinspektör utarbetar dessutom en personlig arbetsplan, där både

planenliga inspektioner, provtagningar, tyngdpunktsområden och delvis oplanerad tillsyn beaktas.

Det är omöjligt att på förhand göra en heltäckande plan p.g.a. faktorer som inte kan förutses. T.ex. utredning av matförgiftnings- eller vattenburna epidemier, tvångsåtgärder och problem med inomhusluft vid skola/daghem upptar mycket arbetstid.

Utöver den bokförda arbetstiden, som finns preciserad i tabell 2, åtgår även mycket tid för t.ex. utvecklings- och kvalitetsarbete, utbildning och egna studier av nya förordningar och direktiv, riskbedömningar, information och rådgivning till kunder, olika palavrar och möten samt administrativa uppgifter.

Även under år 2019 kommer arbetstid att åtgå till upprätthållande och införande av uppgifter i det centrala datasystemet. I januari 2019 kommer ett helt nytt nationellt datasystem VATI att tas i bruk för miljöhälsovården. Inkörningen av det systemet kommer att kräva en del resurser. I det riksomfattande tillsynsprogrammet för 2015-2019 poängteras att kommunerna ska vara förberedda på att datasystemarbetet påverkar tillsynsenheternas verksamhet under perioden. Målet med det nya dataprogrammet VATI är att minska den tid som idag åtgår till införande av uppgifter i nuvarande datasystem. Vid arbets- och näringsministeriet pågår även en projekthelhet vars mål är att sammanställa de elektroniska ärendehanteringstjänsterna, som är avsedda för företag, så att de blir lättillgängliga. Enligt planerna kommer det från mars 2019 vara möjligt att göra elektroniska anmälningar via VATI-programmet.

Enligt landskapsreformen kommer miljöhälsovården att överföras från kommunerna till landskapen från 1.1.2021. Planeringen inför detta är i full gång och kommer, ifall reformen går vidare, att även under kommande år kräva betydande arbetsinsatser. Uppgifter inom miljöhälsovården (övervakning av livsmedel, hälsoskydd och tobak samt veterinärvård), som idag utförs vid tre olika tillsynsenheter i Österbotten (Jakobstad, Västkusten och Vasa), kommer enligt nuvarande planer att i samband med landskapsreformen även innefatta alkoholförvaltningens tjänster. I dagsläget hör alkoholförvaltningen till Regionförvaltningsverken. Planen är att det ska finnas olika team som har hand om olika helheter, ex. livsmedelsteam, hälsoskyddsteam osv. En stor utmaning i det kommande landskapet är att även trygga veterinärvården i alla delar av landskapet och speciellt under joutid.

5. TYNGDPUNKTSOMRÅDEN

Tyngdpunktsområdena beskrivs i huvudsak i de sektorvisa planerna, bilaga 1-3 och i veterinärvårdens plan. I denna del av planen beskrivs de gemensamma tyngdpunktsområdena för hela tillsynen. De här tyngdpunktsområdena gäller främst förbättringar av interna processer och arbetssätt samt utvecklingsprojekt.

Med hjälp av tyngdpunktsområden strävar vi till att effektivera tillsynen och göra den mera riskbaserad och heltäckande.

5.1 Tyngdpunktsområden åren 2015-2019

När det gäller de riksomfattande allmänna tyngdpunktsområden för miljö- och hälsoskyddet gjordes en uppdatering för åren 2018-2019. Miljöhälsovårdens tema för programperioden 2015-19 är tillsynens slagkraft, och detta ska enligt det riksomfattande programmet, främjas genom att verkställa följande mål:

1. Säkerställa att tillsynen är riskbaserad och effektivt inriktad
2. Främja tillsynens avgiftsbelagdhet
3. Utveckla och utnyttja datasystemen
4. Säkerställa tillsynens synlighet

Hälsoinspektionen strävar att nå målen genom att:

1. Förbättra och vidareutveckla riskkartläggningen av våra objekt så att resurserna kan användas på ett effektivt sätt. Inspektionsfrekvensen för alla livsmedelslokaler har fastställts via Eviras riskklassificeringsdirektiv och en egen riskbedömning. För hälsoskyddsobjekten har objektspecifika riskklassificeringar gjorts för vissa objektgrupper medan Valviras allmänna riskklassificering används för övriga objektgrupper. Risker ska fortlöpande utvärderas så att tillsynen kan inriktas på sådana objekt, där behovet av tillsyn är störst. Objektens kontrollfrekvens planeras utgående från tillsynsbehovet och inte på basen av tillgängliga resurser. Tillsyn i anslutning till besvär/klagomål/misstankar prioriteras ändå framom den planerade tillsynen.
2. Tillsyn som utövas enligt den kommunala tillsynsplanen är avgiftsbelagd. Taxan uppgörs så att den uträknade timavgiften motsvarar de verkliga kostnaderna. Ett undantag till detta är den tillsynsavgift som avses i tobakslagen och som är av skattenatur och därför kan överstiga de verkliga kostnaderna.
3. Enligt bestämmelser från Evira och Valvira ska kommunen lämna objekts- och tillsynsuppgifterna elektroniskt till de centraliserade datasystemen KUTI/YHTI och VYHA. KUTI är ett centraliserat riksomfattande informationssystem för tillsynsobjekt och tillsynsdata inom livsmedelstillsynen. YHTI är det motsvarande systemet för hälsoskyddet och tobakstillsynen. Från januari 2019 ersätts dessa nationella system samt det datastystem Tarkastaja, som vi i den egna enheten nu använder, med det nationella datasystemet VATI. VYHA är ett centralt verksamhetsstyrnings- och datahanteringssystem för miljö- och hälsoskyddet.
4. För att utveckla tillsynens synlighet krävs en planmässig, regelbunden och mångsidig kommunikation. Vi försöker använda olika kanaler i kommunikationen, t.ex. Social- och hälsovårdsverkets webb- och facebookside samt lokaltidningar och –radio.

Utöver de fyra riksomfattande tyngdpunktsområdena har hälsoinspektionen två egna tyngdpunktsområden:

1. Fortsätta utveckling av kvaliteten via SHQS-kriterier. Social- och hälsovårdsverket, och därmed även hälsoinspektionen, fick ett SHQS-kvalitetserkännande i augusti 2016 som ska förnyas under år 2019. Miljöhälsovården använder även ett digitalt kvalitetssystem LaatuNet, som är utvecklat speciellt för miljöhälsovården i kommunerna och de blivande landskapen.
2. Möjliggöra personalens specialisering. Eftersom miljöhälsovården övervakar flera och mycket olika områden (livsmedel, hälsoskydd samt tobak och nikotin) är det ändamålsenligt att personalen kan specialisera sig inom något/några områden, dock så att vi har personal med kunskap inom alla delområden. En specialisering har genomförts så att tre hälsoinspektörer arbetar med hälsoskydd och tre med livsmedel. Tillsyn över tobakslagen sköts av livsmedelsteamet när det gäller försäljning och annat som är förknippat med livsmedelslokaler och av hälsoskyddsteamet när det gäller rökförbud i utrymmen för barn och unga samt i bostadssammanslutningar. En ytterligare specialisering inom de två huvudområdena (livsmedels- och hälsoskyddstillsynen) behöver ske för att tillsynen ska vara så kvalitativ som möjligt.

6. FORTBILDNING AV PERSONALEN

En effektiv tillsyn över miljö- och hälsoskyddet kräver att personalens kompetens säkerställs. En väsentlig del av verksamhetsutvecklingen är specialiseringen bland tjänsteinnehavare inom samarbetsområdet. Enligt 5 § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) ska en kommun eller samkommun för ett sjukvårdsdistrikt se till att hälso- och sjukvårdspersonalen i tillräcklig utsträckning deltar i fortbildning inom hälso- och sjukvård. Denna bestämmelse gäller även miljö- och hälsoskyddspersonalen. I det riksomfattande programmet för tillsynen över miljö- och hälsoskyddet 2015-2019 fastslås att 8 utbildningsdagar per person och år är ett bra mål för miljöhälsovårdens personal.

Personalen deltar årligen i aktuell fortbildning. För att personalen skall kunna delta i fortbildning finns budgetmedel reserverade. För år 2019 finns 7.300 € budgeterat för utbildning vilket betyder 540,74 €/person. Denna summa räcker inte till för 8 utbildningsdagar per anställd. Den utbildning som ordnas av centralmyndigheterna är ofta kostnadsfri för kommunerna men eftersom de flesta kursdagar hålls i Helsingfors så uppstår ändå kostnader för resa och ev. övernattning. Via videokontakt i hälsoinspektionens utrymmen eller i Vasa/Karleby har det varit möjligt att följa med allt fler utbildningsdagar, vilket avsevärt minskar på utgifterna och möjliggör att flera personer kan delta i utbildningstillfällena.

En utbildningsplan uppgörs årligen och personalen har själv möjlighet att föreslå vilken utbildning de har behov av. Den som deltagit i en utbildning redogör sedan

för det väsentligaste innehållet på hälsoinspektionens veckopalaver. På detta sätt, kan även de personer som inte deltagit, tillgodogöra sig utbildningens innehåll.

7. AVGIFTER FÖR TILLSYN

All tillsyn enligt den kommunala tillsynsplanen är avgiftsbelagd. De avgifter som kommunen debiterar för tillsynen täcker dock inte alla kostnader som tillsynen ger upphov till. Tillsynsavgifterna borde användas för att säkerställa resurserna för miljö- och hälsoskyddet. Principen för bestämmande av avgiftens storlek är, förutom den årliga tobaksavgiften, att de avgifter som uppbärs för tillsynen ska motsvara de verkliga kostnaderna som tillsynen förorsakar kommunen. I budgeten ska dessutom medel reserveras för överraskande situationer, till exempel för eventuella fall av epidemier som sprids genom livsmedel eller vatten eller för utredning av klagomål, eftersom kommunen inte kan uppbära en avgift för undersökning och utredning av dem. Inte heller för rådgivning och information kan någon avgift tas ut.

För de inspektioner som utförs enligt tillsynsplanerna uppbärs en avgift enligt den godkända taxan. Ett undantag från detta är övervakning av tobakslagen, där ingen separat inspektionsavgift längre uttas utan endast en avgift för behandling av ansökan/ anmälan samt en årsavgift som innefattar övervakningen av försäljningstillstånd. Även denna årsavgift finns i den godkända taxan.

Inspektioner i anslutning till tillsynsprojekt kan vara avgiftsbelagda ifall de ingår i tillsynsplanen. Också uppföljningsinspektioner är i regel avgiftsbelagda samt godkännande/handläggning av ett nytt objekt. Timavgiftens storlek grundar sig på de verkliga totalkostnader som utförandet av tillsynen medför och uträknas enligt kommunförbundets cirkulär 10/80/2011.

Taxan kontrolleras årligen på basen av föregående års verkliga utgifter samt följande års godkända budget och uppdateras vid behov. För år 2019 har uppskattats att hälsoinspektionen får in 75.000 € i avgiftsintäkter.

8. KVALITETSSYSTEM

Hälsoinspektionen har ett kvalitetssystem som omfattar hela verksamhetsområdet. Den nuvarande kvalitetshandboken uppdaterades under år 2018.

Hälsoinspektionens kvalitetspolicy:

Kvalitetssystemets mål är att garantera en jämlik, professionell och opartisk tillsyn. Syfte är också att effektivisera verksamheten. Grundpelaren för god kvalitet är yrkeskunnig personal, som är insatt i och förstår vikten av kvalitetssäkringsarbete.

Hälsoinspektionen anser att planeringen av tillsyn, inspektioner och dokumentation är centrala element i verksamheten. Tillsynsplaneringen omfattar uppgörande av gemensamma och personliga tillsynsplaner för tillsynens tyngdpunktsområden. I planeringen beaktas de nationella tillsynsprogrammen. Planerna skall vara

lättförståeliga och uppdateras årligen. Kunderna skall bemötas sakligt, professionellt och objektivt. Dokumentationen omfattar rapportskrivning, inskrivning av prestationer i dataprogrammet och rapportering till centralmyndigheter.

Kvalitetssystemet bygger på principen om ständig förbättring som sker ex. via interna och externa auditeringar.

Hälsoinspektionen har, som en del av Social- och hälsovårdsverket, ett kvalitetserkännande som beviljades i augusti 2016 och är i kraft till augusti 2019. Labquality Oy, som beviljat erkännandet, gör årliga auditeringar och år 2019 ska erkännandet förnyas.

Hälsoinspektionen använder även det digitala kvalitetssystemet LaatuNet, som är utarbetat speciellt för miljöhälsovårdens behov. LaatuNet bygger på ISO 9001-standarden och SHQS-systemet.

9. LABORATORIEANALYSER

De myndighetsprov som tas bör alltid analyseras i ett ackrediterat laboratorium och laboratoriet bör även ha fått ett godkännande av Evira. För tillfället anlitas SeiLab Oy i Seinäjoki för myndighetsundersökningar av livsmedels- och vattenprov. Vid analysering av inomhusluftprov anlitas ett laboratorium som godkänts av Evira.

10. KOMMUNIKATION OCH KUNDBETJÄNING

Miljöhälsovården strävar till att informera allmänheten via massmedia och sociala medier samt olika intressegrupper via direktkontakt t.ex. via e-postlistor. Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) förutsätter bl.a. att kommunernas verksamhet är öppen och ger den enskilda människan rätt till information.

Vi försöker öka miljö- och hälsoskyddets synlighet genom att på förhand informera om tyngdpunkterna och målen i tillsynen samt öka verksamhetens transparens genom att publicera tillsynsresultat. Med aktiv information i exceptionella situationer säkerställs tillgången till information som är viktig med tanke på säkerheten och hälsan.

Kommunikationen kan vara både intern och extern. Den externa kommunikationens delområden är ex. kundbetjäning, information och utbildning som ges åt olika kundgrupper. Kommunikationen riktas till olika objektgrupper, såsom kommuninvånare, verksamhetsidkare, andra myndigheter eller övriga kunder.

Både den interna och externa kommunikationen ska vara öppen och fungerande. Miljöhälsovården har därför uppgjort en kommunikationsplan. Planen omfattar

intern information, kundbetjäning och -rådgivning, massmedia, hemsidan, föreläsningar, informationstillfällen, kommunikation vid exceptionella situationer och beredskapsförhållanden. Kommunikationsplanen genomgås årligen och uppdateras vid behov. Miljöhälsovårdens mål är att ge god och jämlik betjäning åt alla kunder. Enligt hälsoinspektionens kvalitetssystem skall OIVA-rapporter sändas till kunden inom 8 arbetsdagar, övriga inspektionsrapporter inom 10 arbetsdagar, anmälningar behandlas inom 14 dagar och beslut ges inom 60 arbetsdagar.

11. BEREDSKAP INFÖR EXCEPTIONELLA SITUATIONER

I lagstiftningen för miljö- och hälsoskyddet och i centralmyndigheternas anvisningar finns förpliktelse att uppgöra en plan för beredskap inför exceptionella situationer (=störningssituationer). När lagarna uppdateras ersätts begreppet exceptionell situation av begreppet störningssituation.

Miljöhälsovården har en beredskapsplan för exceptionella situationer, planen genomgås årligen och uppdateras vid behov. I beredskapsplanen beskrivs handlingsförfarandet vid:

- förorening av hushållsvatten och badvatten
- livsmedelsburna epidemier
- problem med inomhusluft
- störningar i informationssystemet och dataskydd
- kemiska olyckor
- veterinärmedicinska risker och epidemier
- strålningsfara
- övriga riskfaktorer; terrordåd

Situationer där hälsofara kan uppstå kan uppdagas t.ex. genom:

- RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed) meddelanden
- Eviras meddelanden
- undersökningsresultat av myndighetstillsyn
- företagarnas egenkontroll
- klagomål
- till följd av olyckor eller nära ögat situationer vid utförande av konsumenttjänster

Åtgärder vid hälsofariosituationer:

1. bedöma de sanitära olägenheter som kan ha uppstått och utfärda föreskrifter för att förebygga eller undanröja olägenheten
2. ge korrekt information om situationen
3. ge experthjälp till övriga myndigheter
4. följa upp situationen och miljön ur hälsoperspektiv

11.1 Utredning av vattenburna- och matförgiftningsepidemier

Vid misstanke om vattenburna epidemi (både dricksvatten och simvatten) eller matförgiftningsepidemi skall en utredning av fallet göras utan dröjsmål. Instruktioner för internt förfarande vid utredningar/klagomål har uppgjorts (finns i beredskapsmappen). Utredningen görs alltid tillsammans med hälsovården. För utredningarna finns inga separata medel budgeterade. I budgeten för 2019 finns 3.000 € reserverat för undersökning av prov. Denna summa används både för analysering av prov i anslutning till utredningar av epidemier samt för ex. analysering av prov i samband med projekt eller andra akuta undersökningsbehov som kan uppstå under året. Vid en epidemiutredning uppstår, förutom analyskostnader, även kostnader för arbetstid.

Enligt statsrådets förordning om utredning av livsmedels- och vattenburna epidemier (1365/2011) ska det finnas en kommunal utredningsgrupp. Utredningsgruppen tillsätts av övervakningssektionen. Medlemmarna i utredningsgruppen för vårt samarbetsområde finns nämnda i tabell 3. Som ordförande för gruppen fungerar chefen för miljöhälsovård.

Ordinarie	Ersättare
Kimmo Kuisma Ansvarig läkare för smittosamma sjukdomar	Britt-Mari Bjön Överläkare i öppenvård
Chatrine Norrbacka Hygienskötare	Britt-Marie Granqvist Sjukskötare
Marit Björkstrand Chef för miljöhälsovården	Leif Karlström Hälsoinspektör
Annika Långbacka Hygienikerveterinär	Susanne Granbäck, Kommunalveterinär
Annika Porthin Hälsoinspektör	Susanne Jankens Hälsoinspektör
Andreas Svarvar VD Jakobstads Vatten	Ben Ingman Driftschef Nykarleby Kraftverk Ab

Tabell 3. Personer i matförgiftningsgruppen (december 2018)

Följande centrala uppgifter ingår i utredningsförfarandet:

1. En snabb inledning av utredningsarbetet inom alla olika delområden (inspektioner, analys av prover, epidemiologisk undersökning)
2. Anmälan, av ansvarig läkare för smittosamma sjukdomar, görs om misstänkta fall till datasystemet RYMY för registrering av matförgiftningsepidemier
3. Säkra att alla utredningar som krävs för utredning av epidemin görs
4. Säkra koordineringen av åtgärder för att få epidemin under kontroll
5. Säkra informationsbytet mellan myndigheterna som utför olika undersökningar och andra instanser
6. Kontakt till andra myndigheter vid behov
7. Informering om epidemin till berörda
8. Slutsatser gällande orsaken och källan till epidemin
9. Slutrapport enligt Eviras modell görs av hälsoinspektionen till datasystemet RYMY

Informationsansvaret fördelas enligt följande:

- Läkare för smittosamma sjukdomar (Kimmo Kuisma eller hans ersättare) ansvarar för informationen vad gäller insjuknade människor, behandling samt provtagningar.
- Chef för miljöhälsovården ansvarar för informationen om misstänkta livsmedel eller vatten samt analysresultat.
- Chef för respektive vattenverk ansvarar för informationen om vattenrening samt -teknik.

12. UTVÄRDERING AV TILLSYNSPLANEN

Hälsoinspektionen följer internt upp förverkligandet av planen i samband med delårsrapporter tre gånger per år eller när behov uppstår. Tillsynsplanens förverkligande utvärderas enligt centralmyndigheternas anvisningar. Utvärderingen baseras på statistik från tillsynen. Resultatet av utvärderingen utnyttjas i planeringen av kommande verksamhet.

Utvärderingen görs enligt tabell 4, som tagits ur det gemensamma riksomfattande programmet för tillsynen.

Utvärderingsobjekt	Granskning och utredning
Omfattningen av den planerade verksamheten och inspektionerna	<ul style="list-style-type: none"> • omfattningen av tillsynen inom samtliga sektorer hur tillsynen över de riksomfattande och de egna tyngdpunkterna omsatts i praktiken • den tid som använts till olika typer av inspektioner och objekt jämfört med det planerade antal missförhållanden som framkommit vid kontrollerna och deras karaktär samt myndighetens åtgärder för att avhjälpa dessa missförhållanden och få förhållandena till den nivå som förutsätts i bestämmelserna
Antal inspektioner och prover (i förhållande till tillsynsplanen)	<ul style="list-style-type: none"> • antal genomförda inspektioner enligt typ av tillsynsobjekt • prover och analyser enligt typ av tillsynsobjekt • deltagande i tillsynsprojekt
Intäkter från tillsynen och hur de allokerats	<ul style="list-style-type: none"> • avgiftsintäkter som uppburits för tillsynen enligt sektor • allokering av intäkterna från tillsynen, information om huruvida intäkterna har allokerats för att utveckla tillsynen över miljö- och hälsoskyddet

Resurser och samarbetsområdets effektivitet	<ul style="list-style-type: none"> • tillräckligheten av resurserna i förhållande till kraven i lagstiftningen, tillsynsbehovet och den planerade verksamheten • utredning av hur mycket resurser som har använts för de på förhand planerade tillsynsuppgifterna och hur mycket för andra uppgifter • en specifikation av hur personalresurserna inriktats på tillsyn i enlighet med olika lagar (VYHA)
Utvecklingsbehov inom verksamheten	<ul style="list-style-type: none"> • åtgärder som vidtas för att förbättra situationen under det följande verksamhetsåret
Utvärderings- och handledningsbesök	<ul style="list-style-type: none"> • observerad god praxis, saker som bör utvecklas och saker som bör korrigeras

Tabell 4. Utvärdering av genomförandet av den lokala tillsynen

13. GODKÄNNANDE AV TILLSYNSPLANEN OCH DESS UTVÄRDERING

Både miljöhälsovårdens tillsynsplan och dess utvärdering godkänns av övervakningssektionen och delges Social- och hälsovårdsnämnden. Budgeten och taxan godkänns av Social- och hälsovårdsnämnden.